

Gadyr gijesi / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Gadyr gijesi / satiriki hekaýa GADYR GIJESI

Raýonyň alkymyndaky kiçijik bir obada şeýle waka boldy. Oba magazininiň satyjysy Mämmet Nuryýew aýalyňa: «başlygymyzy ýene bir gezek nahara çagyraýsak nädýär?» diýdi.

– Seniň başlygyň köp, haýsy birini çagyryjak?

– Meniň diňe bir başlygym bardyr.

– Kolhoz başlygymy?

Mämmet sesini çykarman aýalyňa ýiti seretdi.

– Siz dünýäde kolhoz başlygyndan başga başlygy başlyk diýbem hasap etmeýärsiňiz öýdýän. Men hut öz başlygymy, ýagny raýpotrebsoýuzyň başlygy ýoldaş Hydyr Ataýewi çagyrmak isleýärim.

Aýaly «Ajaýyp pikir, häliden şeý diý-dä» diýip, onuň islegini begençli makullady...

Başlyk şol günüň ertesi işden soň çagyryldy. Är-heleý dyz epmän hyzmat etdiler. Myhmanyň öňünde çebiş gaýnatmasy, goýun etinden bişirilen çişlik, gowurlan towuk, ak-gyzylly çüýşeler goýuldy. Bularyň daşyndan hem bir kersen agaran getirildi. Başlyk şeýle bir iýip-içdi welin, «heniz eneden dogup, şunuň ýaly işdämen iýip-içen däldirin» diýdirdi.

Ol gaýtmakçydy, emma içen aragy ony öz ygtyýaryna goýman, oturan ýerinde ýykdy. Muny är-heleý saçagyň başyndan süýräp krowada çykardylar we daşky geýimini sypyryp, üstüne ýorgan atdylar.

Geliň, indi biz ýoldaş Ataýewe azar bermäliň, goý ol ýatyp dynjyny alsyn. Häzirlikçe beýleki gahrymanlarymyz hakynda gürrüň edeliň.

Bu wagt gije sagat ikidi. Mämmet Nuryýewiň, dul degşirip oturan goňsusy Artyk aýaly Doýduk bilen ýatman otyrды.

Pessejik çoýun pejiň üstündäki gazanda jüýje-horazly palaw

buglanyp durdy. Onuň ýakymly ysy бүтин içerini tutup, howada az-maz agrymçyk döredýärdi.

Bu gün Oraza aýynyň 27-sidi, has düşnükli edip aýtsak, Gadyr gijesidi.

Bu gije bularyň edýän gürrüňleriniň hemmesi «Hydyrata» barada boldy. Artyk selçeň sakalyny sypalap:

– Hydyr hemme adama görünmän diňe namazly-täretli adama görünýärmişin, özi-de çölde bolýarmysyn. Aýaly bolsa:

– Sadagasy boldugym Hydyrata görnesi gelen adamsyna hemme ýerde-de görnüp bilýärmişin – diýip tassyklady.

Artyk ýene alyp göterip:

– Onuň eliniň başam barmagy-da ýokmuşyn, ol mal bolup hem görnüp bilýärmişin, özünem göräýseň hiç kime aýtmaly dälmişin – diýdi.

Artygyň onunjy klasda okaýan ogly Baýram ýatan ýerinden başyny galdyryp:

– Bu gije ýatmak hyýalyňyz ýok öýdýän. Hydyr diýdiňiz, Ylýas diýdiňiz, ýatmaga goýmadyňyz-a. Gij-ä ýataňyzok, gündiz bolsa agzyňyzy bekleýärsiňiz, işe baranyňyzda-da il ýaly öndürijilikli işlemän, iki minutdan sagat näçe bolduka diýşip dursuňyz – diýdi.

Artyk gaharly:

– Sem bol-da ýat, şol zatlary seljermek indi seniň paýyňa düşüpmi- diýeninde, Doýduk ara düşüp:

– Heý bisyrat, agzyňa alýan zadyň näme? Biziň Oraza tutanymyz bilen seniň näme işiň bar? Nahar iýesiň gels-ä, tur-da, kakaň bilen nahar edin, ýogsa-da sokuł-da ýat – diýdi.

– Naharyňyzy Hydyryňyza beriň – diýip, Baýram ýorgany gaharly başyna çekdi.

Soňra hiç kimden ses çykmady. Är-heleý uzak wagtlap, pallaşyp oturdylar. Sagat dört boldy. Artygyň aýaly uka çydaman ýykyldy. Ol kellesini goýanyndan hor çekip başlady. Birden daş işikde dükürdi bolup gapy açyldy. Ak köýnek, ak balakly bir adam içerik boýnuny uzadyp, ýene gaýra çekildi.

Artyk aňka-taňka bolup, töweregine seretdi. Görse hemmeler ýatyr. Aýalyny turuzmak isledi, ýene saklandy. Gapa bakyp dünýä diň saldy. Aýalynyň horruldysyndan başga zat eşdilmedi.

– Bu kim bolup bilerkä? Ýa-da Hydyrata bolaýmasyn – diýdi.

– Aý ýok, beýle bagtlylyk bize ýetdirmez – diýip, ol öz pikirine garşy çykdy.

Munuň kellesine dürli pikirler gelip gidýär. Ol ýene:

– Öz-ä bimahalçak beýle adamyň görünmegi gaty geň. Eger ol Hydyr bolmasa, daň atyp barýan wagty meniň gapymy kim açyp biler? Ol hökman Hydyratadyr, men ony gördüm – diýip, Artyk içinden ynamly aýtdy.

Ýakymly duýgulardan ýaňa gözleri ýagtylandy. Güýçli begenç ony öz ygtyýaryna goýberdi.

– Heleý, heleý – diýip, ol ýatan aýalynt bar güýji bilen yralal başlady.

Aýally allaniçigsi bolup ýerinden galdy, hiç zat aňsyryl bilmän ärine seretdi. Artyk: – Eglenme-de turaweri, bizi bagt gurşap aldy.

– Näme, näme – diýip, Doýduk gözlerini elek-çekek etdi.

– Äriňi gujakla, Hydyr gördi.

– Bu nähili bagtlylyk, çynyňmy? Başga hiç kime aýdaňok gerek?

– Ýok, aýdamok. Saňa-da öz keýwanym bolanyň üçin aýdýaryn. Doýduk ärinw has golaý oturyp:

– Aýtsana, nähili sypatda bolup geldi?

– Ak köýnekli, ak balakly.

– Wah-wah, ýagşyzadalaryň geýýän geými-dä. Heý gepledimi?

– Ýok, geplemedi, diňe öýe nazar saldy-da gidiberdi.

– Otyryň dagy diýip aýdyp bildiňmi?

– Men ony görenimden dilim tutulyp, doňup galaýsam nätjek?..

Bu wagt ýene daş işikde dükürdi peýda boldy. Är-heleýiň nazary gapa gönükdü. Mämmed Nuryýew öýe kürsäp girdi-de:

– Hydyratany gördüňizmi? – diýip sorady.

Är-heleý bir-biriniň yüzüne çişerlip seretdi. Artyk ýuwaşja kellesini ýaýkap «ýok» diýdi. Mämmed çalt yzyna öwrülip çykyp gitdi.

Är-heleý gözlerini tegeläp, ýene biri-birine seretdi. Artyk özüni raslap:

– Mämmediň gelmeginden heý many aňlap bildiňmi? – diýdi.

– Men-ä hiç zat düşünip bilen dälidirin.

– Öz-ä gelmäşe Hydyr atany gördüňizmi diýip sorady. Ýa-da

biziň görenmizi-görmänimizi biljek bolup synag edýärmikä?

Doýduk:

– Özi görjek bolup ýören bolaýmasyn? – diýip goýberdi.

– Senem bir zadyňy aýdaýýarsyň. Mämmet ýalaka-da Hydyr görnermi? Namaz okamasa, oraza tutmasa ony Hydyr näme etsin.

– Onda onuň ýatman, bu bolup ýörşi näme?

– Şoňa menem haýran, senem.

Daşarda ýene aýak sesi eşidildi. Bular güpürdeşip gapa çykdylar, hiç kimi görmediler. Dünýä ümsümlük. Diňe käbir öýüň äpişgesinden ölügsi yşyk görünüär. Bular uzaga gidip bilmän daş işikde diňşirgenip durdular. Geliň, indi bulara-da azar bermäliň, goý durubersinler.

Ataýew 4-5 sagat hor çekip ýatdy. Iýip-içen zatlary agdygrak düşüpmi nämemi, onuň garnynda harasat gopup başlady. Ençeme gezek iki ýana düňderildi. İçegelerinde turýan gopgun örän güýçli bolany üçin gyssanyp içki geýimde daş çykdy. Myhmanyň şakyrdisyna oýanan Mämmet uklaman onuň gelerine garaşdy, emma ol gelmedi. Daş çykyp, töwereğine garady. Hiç ýerde myhman görünmedi. Was-was bolan ýaly ýadyna hemme zat düşdi. «Bu işigaýdan gurruga ýykylan bolaýmasyn» diýip howatyrlandy. Baryp gapdallaryndaky ýuwundy dökülýän çuň gurrugyň agzyna gulagyny goýup diň saldy, hiç zat eşitmedi. Howsalaly halda öýüne gelip uzyn taýagyň ujuna esgi daňdy. Soňra nebit döküp otlady. Dünýäni ýagtylandyryp bardy-da, otly taýagy gurrugyň içine tutdy, ýene gözüne zat görünmedi. «Muň-a ýykylmandyr» diýip gaýra çekildi.

Onsoň soň aýaly bilen gözläp başlady. Her näçe iki ýana selpäp gözleseler-de, myhmandan derek bolmady. Daň atyp, howa ýagtylyberende, häлки myhman sygyr döleden çykdy.

Ol daş çykyp, içini boşadypdyr, onda-da ýüregi düzelmandir. Başy aýlanyp, haýsy gapydan çykanlygyny-da bilmändir. Azaşyp köp gapylary açypdyr. Haçan-da sygyr dölesine girende «Indi mundan aňryk gitmäýin, birden masgara bolaýmaýyn, şu ýerde bir azajyk otursam heý açylmazmykam» diýip, çöküpdir we şol çöküşine-de uklap galypdyr.

Indi Artygyň nähili Hydyry görendigini aýtmasak-da düşnükli bolsa gerek.

1961 ý.

A.ANNABERDIÝEW. Satiriki hekaýalar